

אֵילָן נָאָה - בין 'בעל' קצות השלחן' לבין בעל 'זה השלחן'

מאת הרב ישראל נאה שליט"א

(בס"ד, אנטוורפן סיון תשע"ט)

השלמה לקובץ 'ישורון'

במאסף התורני 'ישורון' (ניסן תשע"ט. עמודים תיב-תלז) פורסם אוסף מכתבים – שאלות שהפנה, הגאון הגדול רבי שריה דבליצקי זצ"ל, לאאזמו"ר מרן 'בעל השיעורים', הגאון רבי אברהם חיים נאה זצ"ל.

אאזמו"ר זצ"ל הגאון רבי ברוך זצ"ל, בעל 'גמרא שלמה' סיפר לי, כי הסבא היה תמיד נפעם מגאונותו בתורה ומהבנתו העמוקה בתורת הנסתר של הגרש"ד, עד שהכתיר אותו במכתביו בתואר: "הגאון המובהק"! הגרש"ד היה אז אברך צעיר בגיל עשרים וחמש. לא זכורה לי התייחסות דומה של אאזמו"ר לצורבא מרבנן אחרים.

בקובץ הנ"ל, חסרים כמה תשובות מאאזמו"ר וכמה משאלותיו של הגרש"ד. בידי נמצא צילום ממכתב א' מהגרש"ד לאאזמו"ר שקבלתי ממנו. תשובת אאזמו"ר למכתב זה, נמצאת בקובץ (בעמ' תל).

בהזדמנות זו, אספר על הזכות שהיתה לנו, לי ולבני הרה"ג ר' אברהם חיים שליט"א, לבקר בביתו של הגרש"ד באלול תשנ"ה, ולשמוע מפיו על הקשר שהיה בניהם, גם בתקופה שהיה הגרש"ד תלמיד ישיבה בירושלים. גם קבלתי ממנו צילומים מכמה מכתבים אלו, וכן צילומים מ'הערות למעשה' שפרסם אאזמו"ר בעיתון 'המודיע' ועוד.

לאחר הביקור, רשמתי לעצמי כמה מאמירותיו על אאזמו"ר, בניהם:

א. "מהערות של הסבא בעיתון 'המודיע' על ענייני שביעית, ניתן ללמוד יותר מאשר כמה ספרים המפלפלים בהלכות שביעית!" [לאחרונה הוכנסו דפי צילומים אלו ל'אוצר החכמה' בשם: 'הערות למעשה' (בענייני שביעית) מהגרא"ח נאה, עיי' יו"ח שליט"א של הגרש"ד זצ"ל].

ב. "מספרי 'קצות השלחן' למדתי, כיצד מעיינים וכותבים בהלכות שבת שהם כהררים התלויים בשערה".

ג. "הסבא שלך היה ה'חזון איש' של ירושלים".

ד. "אם הסבא היה גר בבני ברק, היתה העיר כמרקחה כל יום, ואמות הסיפים היו רועדים, וכולם היו שואלים זה לזה הלכה כמי".

זכיתי לקבל ממנו את ספרו 'עורי דבורה' עם הקדשה. (צילום הקדשתו אלי להלן).

אקדים ואומר, לאאזמו"ר זצ"ל לא היה נחא ליה, שידפיסו את מכתביו, בטענה, שמכתבים נכתבים במהירות ולא תמיד יורדים לעומקה של הלכה. זאת גם הסיבה, שסירב להדפיס את הערותיו 'הערות למעשה' בעיתון 'המודיע', משום שנכתבו במכונת כתיבה - כמה שעות לפני הבאתם לדפוס 'המודיע'. בקובץ (הנ"ל. בעמ' תיז) כותב אאזמו"ר להגרש"ד: "כ"ז כתבתי בהחפזי. ואי"ה לכשאפנה וכו' אשנה שוב".

להלן המכתב כלשונו. הגרש"ד היה אז אברך בן עשרים וחמש כאמור:

בענין הכשר הבלפונים לסכך, ואמירת סליחות קודם חצות

ב"ה. יום ד' האזינו א' [לול] תשי"ב.

למע"כ הרב הגאון המפורסם מוה"ר אברהם חיים נאה שליט"א

רב שלו' וברכה

קבלתי שתי גלויותיו. והנני שולח כעת לכת"ר בחזרה הספר הכפול.

[א]. כת"ר כתב שהפלפון אינו דומה לנשרים (שכתב מרן משם הסמ"ק שנהגו שלא לסכך בהם), ולא כתב טעמו של דבר בזה, וכתב שאכמ"ל. מ"מ מאד הייתי חפץ שבעתו הפנוי יכתוב לי טעמו של דבר. דלכאורה גם הפלפון הם בכלל נשרים שאין בהם ד'. ופשיטא כשידוע שזה בא מתיבות ישנות שאסור לסכך בהם (ומדרבנן). אך נראה לי שבסתמא אין לחוש על זה כשקונה בשוק. ויש לעיין בדין הקונה כלי סעודה מהנכרי.

[ב]. ובענין הסליחות. הלא ידוע בכללי הפוסקים דבכל מקום שאין הקבלה חולקת על הפשט, אנו הולכים ופוסקים כפי הקבלה. וכאן הקבלה לא רק שלא חולקת, אלא גם לפי הפשט כן הוא הדבר. דדוקא בסוף הלילה שאז הקב"ה שט וכו'. וכיון שמרן האריז"ל בשעה"כ שקבל מפי אליהו ז"ל, אמר ופסק כן, ואחריו המגן אברהם, שכל בית ישראל נשען עליו ומפיהם אנו חיים וקיימים. וראש רבני המקובלים באיטליה הר"ם זכותא כתב על זה דברים חריפים עד מאד באגרותיו, ולא נמצא אפי' א' שיחלוק עליהם. א"כ מאן חשוב ומאן ספין לעשות היפך ממעשיהם אפי' יהיה צדיק וקדוש ואדמו"ר מפורסם. ויעוין בספר הקדוש סור מרע ועשה טוב, שם בהוספות מהגאון ר' אלימלך מדינוב, שהאריך שם בדברים חוצבים להבות אש, שאסור לעשות שום דבר כרבו, היכא שרבו עושה דלא כהלכה, ואפי' אם הרב הוא מלאך אלקים, כתב שם, שאל תשמע לו. וידוע דהגאון הנ"ל היה מהחסידים ואינו חשוד בהתנגדות לדרכי החסידים.

[ג]. יש לעיין, מהיכן יצא המנהג במוסף דר"ה שהחזן אחר שנפל כורעים, מסיים עלינו עד "אין עוד" בלחש, והצבור אומרים אז פסוקים. הלא זהו מחזרת הש"ץ שצריך לומר בקו"ר, ואפי' אם נסכים שבמודים יכול הש"ץ לומר בלחש, מטעם שכתב כת"ר, דכיון שתקנו חז"ל לומר אז הצבור מודים דרבנן, ממילא אינם מחויבים לשמוע באותה שעה, מ"מ טעם זה לא שייך כאן, דלא תקנו כאן חז"ל שום דבר באותה שעה לצבור, ואמירת הפסוקים אינו אלא מנהג בעלמא מהרוקח.

ואסיים בברכת כתיבה וחתימה טובה לכת"ר ולכל משפחתו ולכל הנלוים אליו, בפרנסה בריאות גופא ונהורא מעליא. ועוד יוסיף כהנה וכהנה לזכות הרבים בתורתו ובחיבוריו היקרים.

ידידו מכבדו ש. דבליצקי

תשובת אאזמו"ר שפורסמה ב'ישורון' הנ"ל:

ב"ה, כ' אלול תשי"ב

מכ' קבלתי תמול, ושלשום שלחתי לך מכ"ג [=מכתב גלויה] לרמת גן לשאול שלומך, וע"ד שטרם קבלתי הספר הכפול.

הנה הבלפון כשר לסכך, ואינו בכלל נשרים שכתב השו"ע [סי' תרכט] שהוא דומה לקנה. אלא שלפנים היו עושין אותן מתיבות גדולות שהיו מק"ט, וע"ז היו מערערין. ויש לי בזה אריכות ואכ"מ.

וע"ד הסליחות, אם כי צדקת, אבל איני רוצה לכתוב בזה, כי נהגו אצל צדיקי רחמסטריוקא לומר בשליש הלילה, ועוד איזה אדמוריים גדולים מאז. ולמה לי להכניס ראשי. ובטח ידוע לך כי תיקון חצות יש הרבה שפסקו לומר אחר אשמורת א' עפ"י הזה"ק [ע"י שם ח"ג דף קכא:]. חושבני שתוכל בעצמך לכתוב מכי למערכת והם ידפיסו, ולא הכל מוטל עלי דוקא. ולך לא איכפת אם זה נוגע לאיזו מנהג.

ואסיים בברכת שנה טובה ומאושרת בכל הפרטים, בגשמיות ורוחניות, וישועה לכל ישראל, בביאת הגואל אמן.

ידידך דו"ש בכבוד וברכה. **אברהם חיים נאה.**

[וע"י בשו"ת 'ציץ אליעזר' (ח"ג סי' סו) בעניין: "אם מותר לסכך בשברי עצים מארגזים שהותקנו לקנים דקים - בלפונים"].

- המשך יבוא בעזה"י ובל"נ -

~~~~~

עתה, 'הערה טכנית' על המובא בקובץ 'ישורון' הנ"ל:

1. **בעמ' תכט**, מובא העתק ממכתב אאזמו"ר בו נאמר: "**בשנת תר"ע הייתי שבת אחת בוינה**". אבהיר כאן, סבי היה בבחרותו **בגיל 19 בשנת תרס"ט** בסמרקנד שבבוכרה. הוא נסע לשם בשליחות הרש"י מליובאוויץ זצ"ל להפיץ יידישקייט. כשהוא מתלווה לדודו הגאון רבי **שלמה לייב אליעזרוב** זצ"ל, שהיה רבה של חברון, ושימש גם כרבה של סמארקנד כשהיה נוסע לעיתים קרובות כשד"ר בשליחות קהילת חברון. אאזמו"ר שימש אז ראש ישיבה שהקים וגם כממלא מקום דודו כאב"ד סמארקנד. בשנת **תרע"ב** נסע אאזמו"ר לווארשא להדפיס את **ספרו הראשון 'חנוך לנער'** (ידיני חינוך הבנים, דיני תפילין ומנהגי בר מצוה) לילדי בוכרה. עם הסכמות של גדולי ישראל אותם זכה להכיר ולשוחח אתם בד"ת). ומווארשא נסע לבקר את סבו הגאון רבי **משה צבי (הירש) נאה** זצ"ל אבד"ק קאליסק. ומקאליסק פנה לעבר העיירה ליובאוויץ לראות ולהכיר את הרש"י מליובאוויץ זצ"ל, ושהה שם זמן מה. לאחר הדפסת ספרו 'חנוך לנער' בווארשא, חזר לסמרקנד. **רבות שמעתי מאאמו"ר על תהלוכת אאזמו"ר בסמרקנד. אולם מעולם לא שמעתי ממנו, כי אביו נסע לוינה בשנת תר"ע.**

2. בעמ' **תיח** מובא מש"כ אאזמו"ר להגרש"ד: "**ביאור הגר"א ז"ל**, אינו נמצא תח"י לעיין מה שהקשית עליו". והעיר העורך: "**צריך עיון איזה דפוס שו"ע היו בספרייתו?**"

תשובה לצ"ע: אולי יתפלאו הקוראים לדעת, כי למרן 'בעל השיעורים' כמעט ולא היו ספרים בביתו. ופעמים רבות הוא כותב בספריו: "**הספר אינו תחת ידי**"!! **הספרים שנמצאו בביתו, היו שאולים מספריות שונות** שאאמו"ר זצ"ל בעל 'גמרא שלמה' היה מביא לו. **אני יכול להעיד, שהיה לו ש"ס וילנא ללא הרי"ף**. גם תמצאו כי בהקדמה לספרו 'שיעורי תורה' הוא כותב: "**תודה גלויה - הנני מביע בזה תודתי קבל עם, לכבוד ידידי הרה"ח המפורסם, איש חי רב פעלים כש"ת מו"ה אליעזר בה"ר שלמה סירקיס (שליט"א), [זצ"ל] אשר פתח לפני דלתי הספריה הגדולה שלו, והשאלני ספרים לעבודתי בספ"י. תהא משכורתו כפולה מנותן התורה בזה ובבא". נדיר למצוא תודות כאלו בספריהם של גאוני ארץ ישראל וגאוני חו"ל**. גם כמה חנויות ספרים ברחוב מאה שערים, כמו חנות הספרים של הת"ח רבי יוסף ובנו רבי זליג שטיצברג זצ"ל, חנות הספרים של הר"ר משה שרייבר זצ"ל, הרשו לסבא להיכנס לחדר קטן הצמוד לחנות. שם ישב מספר שעות מידי פעם, לעיין בספרים שהיה צריך להם. אני זוכר היטב, כי לסבא היה ארון ספרים אחד ולא גדול במיוחד.

~~~~~

כה יום צ האצונו אל תשיך

למחצית היום המפורסם מאור אברהם חיים נאה
שליטא

רה שמו וזכרה

קבלת שתי גלויותיו. והלך שולח כזה לכתב בחזרה הספר
הכפול

כתב כתב להפאפון אינו דומה לנפחים (שכתב מן משם הסמך
שניהו שמו לסכך קהם) ולא כתב טעמו של דבר קנה וכתב
לאכאל ממ מאז היית חפץ שקצתו הפנוי יכתוב לו טעמו של
דבר דלכאורה גם הפאפון הם ככלל נפחים שזין בהם צ'
ופסיטא כשידוע שזה לא מתיקת ישנות לאסור לסכך זהם
(למזדנן) אך נראה לי שסתמא אין לחוש על זה כשקונה חשוק
יש לעיין קדין הקונה לי סדורה מהנכרי

וזעני הסליחות, הלא ידוע ככלל הפוסקים דקכא מקום שזין הקבלה
חולקת על הפשט אנו מתיקם הולכים ופוסקים כפי הקבלה וכן
הקבלה לא רב חולקת אלא גם לפי הפשט כן הוא הדבר בדוקא

חסודי הליכה שאז הקצה שט וכו' ובין שזין האריזל לשעה
שקל מפי אליהו כל אמר ופסק כן ואחריו המגן אברהם שכל
בית שרא נשען עליו ואפיהם אנו חיים וקיימים ואנו נכני
המקובלים דמסליה העם זכיתא כתב על זה דברים חריפים
עצ מאז קאגרותיו ולא נמצא אפי' אחד שיחזוק עליהם
אלא מאן חשוק ומאן ספין לעשות ההיפך מצטטרים וכו'

צילום מההקדשה שכתב לי הגרש"ד זצ"ל על ספרו 'עורי דבורה'

אחרי ידיו הנב' הרב ר' ישראל בן נאח
התנת ידיו את הנאח המתחזקת
אכתובה וחתמה טובה ופניו
טוב
אחרי ידיו
א' תתא משנה
ל' ידיו דקט' צר